

Presentatie van onderzoeksmethode en -resultaten van de Stationsgebied Verkiezing 2014

In 2014 heeft NederlandSchoon (voor het eerst) onderzoek gedaan naar de stationsgebieden in Nederland. Dit onderzoek werd parallel uitgevoerd aan het winkelgebieden onderzoek 2014.

Deze rapportage geeft een gedetailleerd beeld van het onderzoek en de resultaten hiervan. Hierin wordt aandacht besteed aan:

- ✓ Doelstelling
- ✓ Werkwijze onderzoek
- ✓ Data analyse en resultaten
- ✓ Conclusies en aanbevelingen
- ✓ Replicatie

Doelstelling - Algemeen

NLS organiseert de Stationsgebied Verkiezing om de volgende redenen:

- ✓ **Inventarisatie en monitoring**

Stationsgebieden hebben een grote impact op de algemene schoonbeleving van Nederlanders, maar scoren nog altijd lager (gem. 6,9) dan het landelijk gemiddelde (7,6). Met de metingen kan NederlandSchoon de ontwikkelingen hierin volgen.

- ✓ **Betrokkenheid**

Het betrekken van zo veel mogelijk partijen bij het schoon houden van de openbare ruimte is een meerjarige doelstelling van NederlandSchoon. De verkiezingen dragen hieraan bij.

- ✓ **Competitie en publiciteit**

Door ieder jaar een station uit te roepen tot Nederlands Schoonste, ontstaat een competitie element en positieve publiciteit voor stationsgebieden die zaken goed geregeld hebben. Dit is een prikkel voor betrokken partijen (openbaar vervoer maatschappijen, gemeente en NS) om hier zelf mee aan de slag te gaan.

- ✓ **Verbeteringen**

Door onderzoek te doen naar de situatie in verschillende stations krijgt NederlandSchoon meer inzicht in de oorzaken en gevolgen van zwerfafval. Met deze kennis kunnen wij betrokkenen bij het beheer van stationsgebieden beter informeren, adviseren en ondersteunen.

Doelstelling - Doelgroep

Met de Schoonste Stationsgebied Verkiezing richten wij ons tot:

- ✓ **Gemeentes / Beheerders openbare ruimte**
Beheer Openbare Ruimte (BOR) weten wat er 'op de werkvloer' speelt. Het zijn waardevolle adviseurs bij samenwerkingsinitiatieven.
- ✓ **Openbaar Vervoermaatschappijen**
Zij ervaren – ook in economische zin – het rendement van een schone omgeving
- ✓ **Nederlandse Spoorwegen**
Zij zien het rendement van schoon vertaald in hun klanttevredenheid. Een bezoeker trekt immers geen grenzen, maar ervaart een totaalbeleving.
- ✓ **Bezoekers**
Uiteindelijk doen we het allemaal voor hen!

De belangrijkste informatie over het onderzoek:

- ✓ Jaarlijkse inventarisatie van stationsgebieden
- ✓ 44 stations in 36 gemeenten*
- ✓ Meting in de zomer maanden (juli/aug/sept)
- ✓ Meting door vast team van getrainde onderzoekers
- ✓ Onafhankelijke observatie door onderzoeker per station**
- ✓ Minimaal 40 enquêtes per station
- ✓ Totaal 1865 afgenomen enquêtes
- ✓ Vrijwillige deelname aan enquête door bezoekers station

*De selectie van 44 stations heeft plaatsgevonden in samenwerking met de NS. Het betreft dan ook allen NS-stations. Dit is een eerste selectie voor 2014, het eerste jaar van dit onderzoek. Ambitie is om in 2015 het aantal stations uit te breiden.

**Observaties zijn verricht op basis van de CROW beeldlatten.

Data analyse – Schoonscore

De schoonheidsgraad van het stationsgebied is bepaald op basis van 2 vragen:

- ✓ Hoe schoon vindt u dit stationsgebied ***in het algemeen?***
- ✓ Hoe schoon vindt u dit stationsgebied ***op dit moment?***

Van deze twee vragen (waarvoor een rapportcijfer is gegeven) is een gemiddelde berekend. Dit gemiddelde geldt als de schoonscore van het stationsgebied*.

De ranglijst is bepaald op basis van 4 decimalen.

Bij een gelijke score is tevens gekeken naar de afzonderlijke scores. Het stationsgebied dat hoger scoorde op de 'op het moment'-meting heeft daarbij hoger gescoord.

*De schoongraad (hoeveelheid zwerfafval) is ook gemeten via een onafhankelijke observatie. Statistische analyse (Cronbach's Alpha) wees uit dat de schoonscore uit de enquête en de schoonscore uit de observatie zeer dicht bij elkaar lagen ($\alpha=0,908$) en daarom geconcludeerd kan worden dat ze hetzelfde meten. Besloten is de ranglijst enkel te baseren op de antwoorden van de bezoekers.

Data analyse – Variabelen

15 variabelen werden bevraagd:

- ✓ Schoon scores (zie vorige pagina)
- ✓ Bezoek frequentie
- ✓ Reden bezoek
- ✓ Wijze van transport naar/van station
- ✓ Bezoek beleving (aangenaam/prettig/gezellig)
- ✓ Hoeveelheid zwerfafval
- ✓ Hoeveelheid sporen van vandalisme (graffiti/vernieling)
- ✓ Voldoende afvalbakken in stationsgebied
- ✓ Voldoende schoonmaak in stationsgebied
- ✓ Veiligheid gevoel overdag
- ✓ Veiligheid gevoel 's avonds
- ✓ Probleem zwerffietsen
- ✓ Ergernis zwerffiets
- ✓ Probleem foutgeparkeerde fietsen
- ✓ Ergernis foutgeparkeerde fietsen
- ✓ Vervuilgedrag van bezoeker in het algemeen
- ✓ Demografische variabelen
- ✓ Bekendheid Supporter van Schoon campagne

Zie bijlage 1 voor volledige bezoekersenquête.

12 variabelen werden geobserveerd:

- ✓ Weersomstandigheden
- ✓ Schoonheid van de gevel
- ✓ Schoonheid van de ramen
- ✓ Schoonheid vloeren
- ✓ Hoeveelheid grof zwerfafval
- ✓ Hoeveelheid fijn zwerfafval
- ✓ Vindbaarheid afvalbakken
- ✓ Schoonheid afvalbakken
- ✓ Vindbaarheid peuken voorzieningen
- ✓ Overlopende afvalbakken
- ✓ Hoeveelheid graffiti
- ✓ Foutgeparkeerde fietsen

Zie bijlage 2 voor volledige observatieformulier.

Relaties tussen variabelen zijn statistisch onderzocht, via SPSS Statistics. Hierin zijn de volgende analyses en theorieën van belang:

Significantie

In deze rapportage zijn enkel relaties opgenomen die significant waren. Dit houdt in dat de effecten vallen binnen een betrouwbaarheidsinterval van 99%, oftewel: in 99% van de gevallen is de relatie (in meer of mindere mate) aanwezig.

Correlatie

Correlatie geeft aan dat variabelen gelijk opgaan. Hoe dichters de correlatiecoëfficiënt bij 1 zit, hoe sterker het verband tussen 2 variabelen. Dit zegt echter nog niets over causaliteit.

Regressie

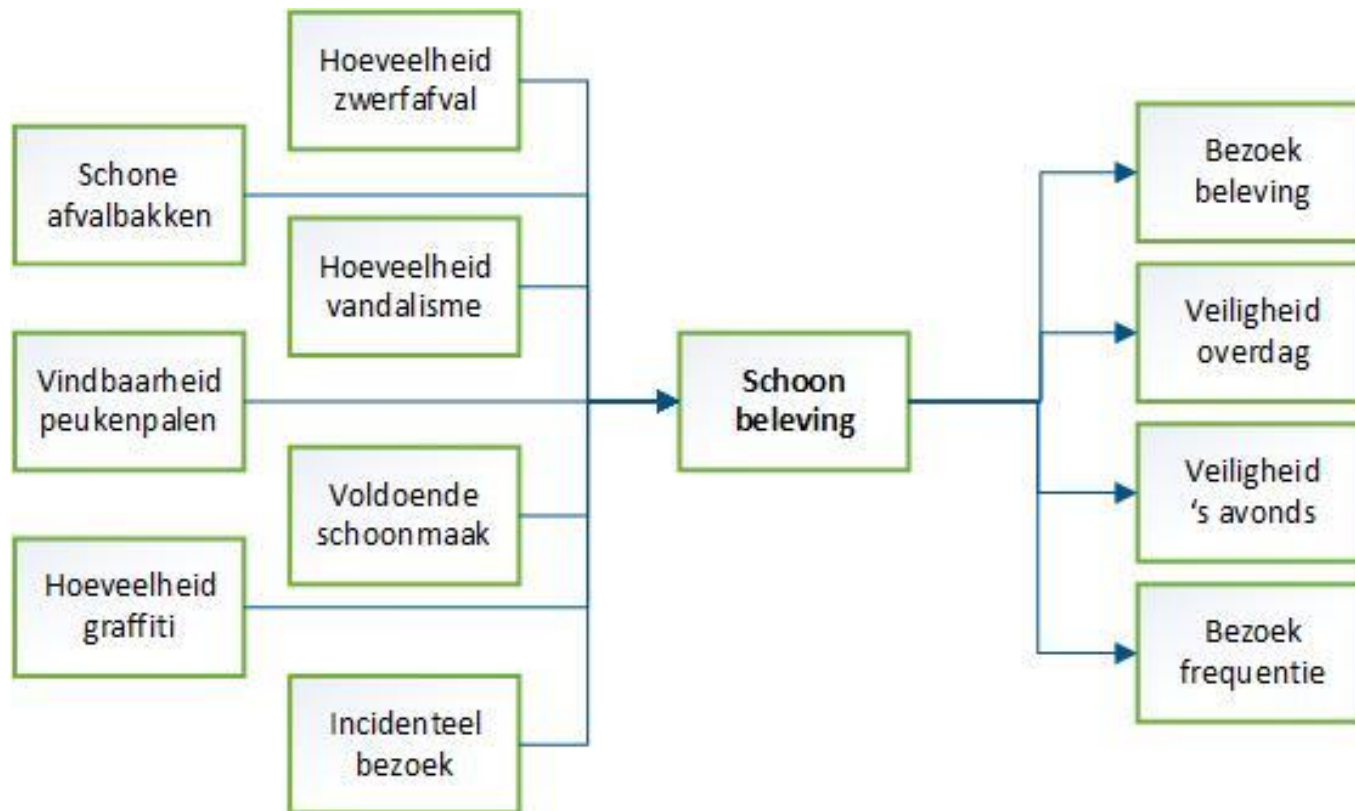
Regressie met het gezamenlijk effect van meerdere variabelen (oorzaken) op 1 afhankelijke variabele (het gevolg). In dit geval is regressie gebruikt om de oorzaken van schoon te achterhalen. Hierbij geldt dat de coëfficiënt (de Bèta genoemd) voorspellende waarde heeft: Een bèta van 0,5 geeft aan dat wanneer (bijvoorbeeld) de hoeveelheid zwerfafval toeneemt met 1 eenheid (dus van weinig, score 4, naar heel weinig, score 5) de schoonscore met 0,5 punt zal toenemen.

Verklarende kracht

De verklarende kracht van het model regressiemodel (R^2 genoemd) is de verklaarde variantie. Simpel gezegd, wanneer je 4 variabelen (oorzaken van schoon) hebt in een regressiemodel, en je verklarende kracht is 35%, dan betekent dit dat wanneer de schoonscore toeneemt of afneemt, 35% hiervan is toe te wijzen aan de variabelen in het model. Dat lijkt weinig, maar binnen de statistiek is 20% of meer zeer veelzeggend, omdat er ook nog zo veel andere zaken mee spelen. Om te kunnen zeggen dat 20% van zoiets abstracts als de beleving van schoon beïnvloedbaar is, is zeer relevant.

Data analyse – Totale model

Onderstaand model geeft alle gevonden relaties weer, die in de hierop volgende sheet zullen worden toegelicht.

Data analyse – Oorzaken

De volgende effecten zijn significante oorzaken van schoon. De grootte van het effect staat tussen haakjes aangegeven:

- ✓ Hoe *minder* zwerfafval men zien liggen.. (0,415)
- ✓ Hoe *minder* vandalisme men ziet.. (0,095)
- ✓ Hoe *meer* men vindt dat er voldoende wordt schoongemaakt.. (0,334)
- ✓ Hoe *meer* de aard van het bezoek incidenteel is.. (0,063)
- ✓ Hoe *meer* de afvalbakken schoon zijn.. (0,095)
- ✓ Hoe *minder* de peukenpalen vindbaar zijn.. (0,159)
- ✓ Hoe *minder* graffiti men opmerkt.. (0,111)

.. hoe *schoner* men het stationsgebied beoordeeld

Verklaringskracht van het model: **36,3%**

Toelichting: Uit deze resultaten kunnen we opmaken dat ruim 36% van de schoonbeleving van stationsbezoekers positief beïnvloed kan worden. Minder zwerfafval, graffiti en vandalisme zijn daarin logisch. Ook voldoende algemeen schoonmaken en de schoonheid van de afvalbakken hebben een positief effect op het beeld van bezoekers. Bijzonder is de aard van het bezoek, mensen die het stations bezoeken voor woon-werk verkeer (frequente bezoekers) zijn negatiever over de schoonheid dan mensen die het stationsgebied incidenteel bezoeken (voor recreatie of familiebezoek), mogelijk doordat zij minder bekend zijn met het station en/of in een beter humeur zijn. Ook de vindbaarheid van peukenpalen is bijzonder: als peukenpalen meer vindbaar zijn (lees: meer in het zicht staan) wordt het stations als minder schoon beoordeeld, mogelijk doordat de rokende palen is vieze uitstraling hebben.

Data analyse – Gevolgen

De volgende effecten zijn significante gevolgen van schoon. De grootte van het effect staat tussen haakjes aangegeven:

Hoe schoner men het stationsgebied beoordeeld..

- ✓ .. hoe *meer* men het als gezellig, aangenaam en prettig ervaart (0,234)
- ✓ .. hoe *meer* men zich overdag veilig voelt (0,081)
- ✓ .. hoe *meer* men zich 's avonds veilig voelt (0,128)
- ✓ .. hoe *minder* frequent men het station bezoekt (0,157)

Toelichting: Uit deze resultaten kunnen we opmaken dat schoon een positief effect heeft op hoe prettig mensen zich in het stationsgebied voelen en hoe veilig ze het daar vinden. Vermoedelijk heeft dit vervolgens een positief effect op de totale reiservaring, maar dit is onderwerp voor nader onderzoek. Een bijzonder resultaat is de bezoekfrequentie, die omlaag lijkt te gaan wanneer een stationsgebied schoner is. Mogelijk hangt dit samen met de eerder gevonden oorzaak van de aard van het bezoek: wanneer mensen een stationsgebied minder vaak bezoeken, zijn ze over het algemeen positiever over het gebied.

Conclusies en aanbevelingen

Met de huidige kennis en ervaring kunnen we het volgende concluderen:

- ✓ De schoonbeleving van een stationsgebied is te beïnvloeden
- ✓ Effecten van schoon zijn positief en duidelijk waarneembaar
- ✓ Schoon is een belangrijke factor in de beleving van een stationsgebied

Om een stationsgebied schoon te houden is een aantal zaken essentieel:

- ✓ Betrokkenheid
- ✓ Samenwerking
- ✓ Inrichting openbare ruimte
- ✓ Gedragsbeïnvloeding

Gouden Tips

De Kenniswijzer Zwerfafval biedt de volgende tips voor stationsgebieden:

- ✓ Maak het gezamenlijk belang duidelijk
- ✓ Maak afspraken over reiniging
- ✓ Laat weten dat je schoon belangrijk vindt
- ✓ Plaats afvalbakken op overgangspoten
- ✓ Zorg ervoor dat de omgeving er verzorgd uitziet

Meer info:

http://www.kenniswijzerzwerfafval.nl/gouden-tips?field_gt_category_tid=60

Replicatie

NederlandSchoon is voornemens om in 2015, 2016 en 2017 het onderzoek naar de stationsgebieden opnieuw uit te voeren, in vergelijkbare opzet en omvang. De enquête 2014 (bijlage 1) en het observatieformulier 2014 (bijlage 2) zullen hiervoor de basis zijn. Deze lijsten worden echter elk jaar geoptimaliseerd en geactualiseerd.

Indien u als gemeente extra stations wilt toevoegen aan de selectie, of – indien uw gemeente nog niet is onderzocht – u wilt meedoen aan dit onderzoek, dan vernemen wij dit graag!

Voor het onderzoeken van uw stationsgebied(en) kunt u in aanmerking komen voor een vergoeding uit het Afvalfonds.

Stichting Nederland Schoon: 070 – 304 2080 of via
avansanten@nederlandschoon.nl

Bijlage 1 - Enquête

1. Hoe vaak bezoekt u gemiddeld dit stationsgebied?

1. Ik kom hier voor het eerst
2. Minder dan 1x per maand
3. Een keer per maand
4. Een keer per week
5. Meerdere keren per week
6. Dagelijks

2. Wat is de reden voor uw bezoek vandaag?

1. Woon-werkverkeer / zakelijk
2. Woon-school / studieverkeer
3. Bezoek familie / kennis
4. Winkelen
5. Vakantie / uitstapje
6. Sport / hobby
7. Anders, nl:.....

3. Op welke wijze bent u vandaag naar dit stationsgebied gekomen?

1. Lopend
2. Op de fiets
3. Openbaar vervoer – bus / tram / metro
4. Openbaar vervoer - trein
5. Met de auto
6. Anders, nl:.....

4. Hoe aangenaam (prettig / gezellig) vindt u dit stationsgebied?

1. Helemaal niet aangenaam
2. Niet aangenaam
3. Neutraal
4. Aangenaam
5. Heel aangenaam

4. Als u via een rapportcijfer zou mogen aangeven hoe schoon u dit stationsgebied vindt **over het algemeen**, welk cijfer zou u dan geven? (Schoolcijfer van 1 – 10)

5. Als u via een rapportcijfer zou mogen aangeven hoe schoon u dit stationsgebied vindt **op dit moment**, welk cijfer zou u dan geven? (Schoolcijfer van 1 – 10)

7. Hoeveel zwerfafval ligt er naar uw mening in dit stationsgebied?

1. Heel veel
2. Veel
3. Veel noch weinig
4. Weinig
5. Heel weinig

8. Hoeveel sporen van vandalisme (graffiti/vernieling) zijn er naar uw mening in dit stationsgebied?

1. Heel veel
2. Veel
3. Veel noch weinig
4. Weinig
5. Heel weinig

9. Staan er naar uw mening voldoende afvalbakken in dit stationsgebied?

1. Ruim onvoldoende
2. Onvoldoende
3. Neutraal
4. Voldoende
5. Ruim voldoende

10. Vindt u dat er over het algemeen voldoende wordt schoongemaakt in dit stationsgebied?

1. Ruim onvoldoende
2. Onvoldoende
3. Neutraal
4. Voldoende
5. Ruim voldoende

11. Hoe veilig voelt u zich in dit stationsgebied overdag?

1. Helemaal niet veilig
2. Niet veilig
3. Neutraal
4. Veilig
5. Heel veilig

Bijlage 1 - Enquête

12. Hoe veilig voelt u zich in dit stationsgebied 's avonds?

1. Helemaal niet veilig
2. Niet veilig
3. Neutraal
4. Veilig
5. Heel veilig
6. Ik ben hier nog nooit in de avond geweest

13. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen? Deze gaan over zwerffietsen (fietsen die van niemand lijken te zijn) en over fout geparkeerde fietsen. U kunt aangeven in welke mate u het er mee eens bent of niet. <Antwoord categorieën oplezen van te voren.>

13A. Stelling: 'Zwerffietsen zijn in dit stationsgebied een groot probleem'.

13B. Stelling: 'Ik erger mij erg aan zwerffietsen'.

13C. Stelling: 'Fout geparkeerde fietsen zijn in dit stationsgebied een groot probleem'.

13D. Stelling: 'Ik erger mij erg aan fout geparkeerde fietsen'.

14. Laat u wel eens afval achter op een plek die daar niet voor bestemd is? (Geldt niet alleen voor dit stationsgebied maar ook op andere plekken)

1. Vaak
2. Regelmatig
3. Soms
4. Bij hoge uitzondering
5. Nooit

15. Wat is uw geslacht?

1. Man
2. Vrouw

16. Wat is uw leeftijd?

1. jonger dan 18 jaar
2. 18-25
3. 26-35
4. 36-45
5. 46-55
6. 56-65
7. ouder dan 65 jaar
8. Dit zeg ik liever niet

17. Wat is uw opleidingsniveau? Hiermee wordt de opleiding bedoeld die u momenteel volgt, of de hoogste opleiding die u in het verleden gevolgd heeft (deze opleiding hoeft niet afgerond te zijn).

1. Basisonderwijs of lagere school
2. Lager beroepsonderwijs (LBO, LEAO, LHNO, LTS)
3. Middelbaar algemeen onderwijs (VMBO, MAVO)
4. Hoger algemeen onderwijs (HAVO, HBS, VWO)
5. Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)
6. Hoger beroepsonderwijs (HBO)
7. Wetenschappelijk onderwijs, universiteit (WO)
8. Dit zeg ik liever niet

18. Graag willen wij uw postcode noteren:

1. Postcodegebied.....
2. Zeg ik liever niet

19. Heeft u nog andere suggesties en of opmerkingen voor verbeteringen van dit stationsgebied?

1. Ja.....
2. Nee

20. Bent u bekend met de Supporter van Schoon campagne?

1. Ja
2. Nee

Bijlage 2 - Observatie

1. Hoe schoon ziet de gevel/aangezicht van het station eruit?

Helemaal niet schoon - Heel schoon (schaal 1 tot 5)

2. Hoe schoon zien de ramen eruit?

Helemaal niet schoon - Heel schoon (schaal 1 tot 5)

3. Hoe schoon zien de vloeren eruit?

Helemaal niet schoon - Heel schoon (schaal 1 tot 5)

4. Hoeveel grof zwerfval ligt er op de stoep/ straat?

Zeer veel grof zwerfval - Helemaal geen grof zwerfval (schaal 1 tot 5)

Indien grover afval aanwezig,

I. Waaruit bestaat dit dan vooral? Graag per categorie het aandeel (exclusief peuken en kauwgom).

1. Fastfood
2. Bonnetjes/tickets
3. Overig

5. Hoeveel fijn zwerfval ligt er op de stoep/ straat?

Zeer veel fijn zwerfval - Helemaal geen fijn zwerfval (schaal 1 tot 5)

Indien fijn afval aanwezig,

I. Waaruit bestaat dit dan vooral? Graag per categorie het aandeel.

1. Peuken
2. Kauwgom
3. Overig

II. Op welke plekken ligt het fijne zwerfval vooral? Denk aan bankjes, langs de muur of onder de fietsenstalling.

6. Hoe makkelijk zijn de afvalbakken te vinden?

Niet te vinden - Heel makkelijk te vinden (schaal 1 tot 5)

7. Hoe schoon zijn de afvalbakken?

Helemaal niet schoon - Heel schoon (schaal 1 tot 5)

8. Zijn er peukenpalen aanwezig?

1. Ja
2. Nee

9. Hoe makkelijk zijn de peukenpalen te vinden?

Niet te vinden - Heel makkelijk te vinden (schaal 1 tot 5)

10. Lopen de afvalbakken over met afval?

1. Ja
2. Nee

11. Hoeveel graffiti zie je?

Heel veel graffiti - Helemaal geen graffiti (schaal 1 tot 5)

12. Staan er fout geparkeerde fietsen?

Heel veel – Helemaal geen (schaal 1 tot 5)